

L'ESCUPTOR NADAL BALLE I BESTARD

Notes biogràfiques.

Nasqué a Santa Maria del Camí el 30 de desembre de 1735, fill de Gregori, escolà major de la parròquia i Francina. Rebé el baptisme l'1 de gener següent de mans del rector Mn. Josep Castanyer,¹ germà de Mn. Pere Joan, el rector anterior que havia renunciat al càrrec i es dedicava a aixecar l'esbelta parròquia llavors a punt de clourer-se.

Sabia llegir i escriure amb bona perfecció de lletra, cosa no corrent aquell segle. En degué aprendre al convent de mínims, on hi existia l'única escola de poble.

El 5 de setembre de 1756 el rector Francesc Mora que duria obres importants a l'església parroquial a les que tant hi treballaria Nadal Balle, beneí la unió matrimonial d'aquest amb Magdalena Eulet i Crespí.²

Entre l'11 de maig de 1757 en que li naixia el primer infant i el 21 de març de 1776 en que li nasqué el darrer, Nadal Balle havia tengut tretze fills, cinc nins i vuit nines, alguns dels quals moriren essent encara infants.³

Fou escolà major de la parròquia, com son pare, procurador del Rvnd. Comú,⁴ escultor i picapedrer, professió aquesta darrera que ell diu tenir en el seu testament.⁵ Las seves obres de les que donaré referència tot seguit, es troben totes al seu poble de Santa Maria.

Vivia a una casa de la seva propietat "al carrer publich que no passa", avui dit de "Sa Revolta" al cap de cantó a l'esquerra sortint al camí de Sant Jordi.⁶ A finals de 1815 sofrí greu malaltia, de la que no

¹ A.D.M. Baptismes de la parròquia de Sta. Maria del Camí. Tom de 1733 a 1754.

² A.D.M. Matrimonis de la parròquia de Sta. Maria del Camí. Tom de 1755 a 1774.

³ Llibres de baptismes i defuncions de la dita parròquia de dits anys.

⁴ Llibres de la parròquia de Sta. Maria del Camí.

⁵ A.R.M. Testament del 22 de desembre de 1815 i codicils de l'11 de novembre anterior davant el notari Josep Villalonga.

⁶ A.R.M. Capbreuació de la Cavalleria de Sta. Maria del Camí. Any 1810, fol 112 i següents. Facilitat per Andreu Bestard Mas.

morí, que l'obligà a fer codicils i testament. Per aquest darrer sabem que vivia amb el seu fill Gregori. No especifica les propietats immobles que posseïx; sols als codicils apareix registrada mitja quarterada de terra a "Es Fossaret".

Morí el 29 de juny de 1817, als 81 anys d'edat complits. Segons pròpia voluntat fou enterrat a la sepultura que poseïa davant la capella de Les Animes de la parròquia. A l'esser aquesta enrajolada de nou a finals del segle passat, degué desapareixer la làpida funerària, que hauria d'esser restituïda de bell nou. Entre la seva obra pia figura: "doce reales de vellón en alivio de les necesidades de los pobres que padecieron en la pasada justa guerra contra los franceses".⁷

Obres de picapedrer. — Per la vila.

Any 1777. "Al honor Nadal Balle, 17 ll. 1 s. 8 d. per lo que se ha gastat per remandar la siquia que conduceix la aigua de la font de Coanegra...".⁸

Per la parròquia.

El 6 febrer 1779. "A Nadal Balle, picapedrer, 23 ll. 2 s. 8 d. per fer la sacristia de estuco y la casa de darrera la Iga."⁹ Dita casa desaparegué quan el rector Caldentey, a la segona meitat del segle passat, edificà la rectoria.

Obres d'escultor. — A la parròquia de Santa Maria del Camí.

El 17 de maig de 1759 es començaren les obres del portal lateral. La part d'escultura anà a càrrec de Jaume Moyà de Binissalem i Nadal Balle de Santa Maria. El primer guanyava sis sous diaris, el segon cinc i mig.

"El 14 de maig de 1762 se comensaren los pedestals de lo altar major y fonch el mestre Nadal Balle desta vila qui fonch mestre sens haver estat a mosso, ni ser fill de mestre".¹⁰ El mateix llibre d'obres no pot estar sens lloar la seva capacitat.

⁷ A.D.M. Defuncions de la parròquia de Santa Maria del Camí. Tom de 1816 a 1831.

⁸ Arxiu municipal de Sta. Maria del Camí. Llibre del clavari de dit any.

⁹ A.D.M. Llibre d'albarans de l'Obra Pia del molt Rd. Pere Joan Castanyer.

¹⁰ A.D.M. Llibre de l'Obra de la parròquia de Sta. Maria del Camí.

Sens dubte hi ha d'haver altres obres de Nadal Balle a la parròquia, sens especificar, perquè el seu nom apareix sovint al llibre d'obres.

Al Convent de Mínims.

Amb motiu de la beatificació del P. Gaspar de Bono pel Papa Pius VI en 1786, el convent de Santa Maria volgué dedicar-li una capella a la seva església. Hi havia entusiasme i no es plangueren medis. El retaule de pedra viva avellanada, del país, de gust greco-romà fou obra de Nadal Balle.¹¹ Amb motiu de l'exclaustració dels frares en 1835, dit retaule passà, a la parròquia entorn de 1840¹² i fou dedicat a Sant Josep. Un dia dels anys 1920 visitant la parròquia l'arquitecte Guillem Forteza, digué a uns amics: "Aquest retaule no té preu".

Antoni Furió diu de Nadal Balle: "Su fama se extendió luego por toda la isla" i "por este motivo son muy conocidas sus obras por los inteligentes".¹³

Amb motiu de la publicació d'aquestes ratlles per identificar aquest notable i poc conegut escultor voldria es donassin a conèixer pels investigadors les obres de Nadal Balle que puguin estar espargides per l'illa.

JOSEP CAPÓ JUAN

¹¹ ANTONIO FURIÓ: "Diccionario Histórico de los Ilustres Profesores de Bellas Artes de Mallorca".

El Beat Gaspar de Bono, fou corrector en 1584 del convent de la Soledat, extramuros de Ciutat, situat a la punta que divideix les carreteres de Sineu i Manacor. El dit convent en 1665 es traslladà a la mateixa caretera de Manacor, no lluny de la creu d'en Clapés, i en 1682 se traslladà de nou a Santa Maria del Camí. Per aquest motiu el Beat Gaspar es considerat corrector de la mateixa persona moral del convent de Santa Maria, a pesar que mai hi visqué. A Terrades, al camí de Son Llaüt, hi ha el pou del Beat Gaspar, perquè aquest s'hi aturava a apagar la set en els seus viatges a peu de Ciutat a Muro.

¹² Arxiu del Convent de Santa Maria. Treball mecanografiat de 28 pàgs. de Mn. Pere Torres Siquier.

¹³ Id.

Retaule de Sant Josep, llavorat per Nadal Balle, a la parròquia de Santa Maria del Camí, abans dedicat al Beat Gaspar de Bono al Convent de Minims de dita vila. (Foto Miquel).